

Porträttet

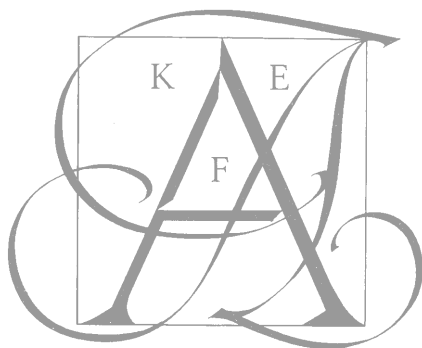
Turen har kommit till svensk kalligrafis nestor, bokstavsmästaren Karl-Erik Forsberg, 1914 - 1995. Bokförläggare Lasse Bergström har bredvilligt tillåtit oss att återge hans In Memoriam ur K-E F Bokstaven som konst.

Tecknat av BirgerLundquist 1940

Karl-Erik Forsberg

Han lämnar oss en försommardag då det svenska jordelivet är som vackrast formgivet.

Han framstår som seklets store bokkonstnär i landet, till slut av ädlare årgång och med väldigare slagskugga än sin föregångare Akke Kumlien. En av hans skrifter heter "Bokstaven i mitt liv", men titeln kan läsas som att bokstaven VAR hans liv, bokstavligen. Jag lärde känna honom 1955 då jag kom till Norstedts förlag för att bli förläggare. Karl-Erik Forsberg var sedan 1949 etablerad som förlagets chefformgivare efter den legendariske Kumlien och hade redan med sitt eget

typsnitt Berling antikva skapat sitt första magnum opus, den så kallade Rembrandtbibeln, som han formgivit med ett överdåd som bara gränslösa utgivningsidéer kan framkalla.

Han var redan då en man med rindör, humor och sinne för retorik. Han hade dessutom en vackert utvecklad begåvning för vänskap och vi kom att samarbeta i decennier, ibland i sus och dus som brukligt var på den tiden. Det passade förträffligt hans gustavianska generösa sinnelag som tillät honom att behandla det muntliga budskapet med samma elegans som det textade. Bellman skulle ha älskat honom både som estet och sällskapsbroder och det hade varit lika naturligt för Gustav III att göra honom till hovgrafiker som det 1978 var för vår nuvarande konung.

Karl-Erik Forsberg föddes 1914 som skärgårdsbarn. Han flyttade till Stockholm och gick ut Katarina Södra folkskola 1928, då han började som springpojke och digeltryckare hos J F Sjöqvist tryckeri. Ett år senare

blev han elev vid Skolan för bokhantverk och arbetade under 1930-talets första hälft som typograf i Leksand och handsättare och tryckerifaktor i Stockholm. 1938 började han undervisa i samma skola för bokhantverk där han nio år tidigare blivit antagen

förvandlas till hans tjänare. Då var Karl-Erik Forsberg mogen att arbeta med typsnitt som han själv ritat. Då flödade hans kalligrafi mot nya friheter i monogram och exlibris. Och då lyfter till slut, i början av 1980-talet, alla de bokstavsformer han har inom sig, som färgskimrande fåglar mot himlen över Capri, där han vilar ut tillsammans med livs- och arbetskamraten Geith. Han kallar sina nya verk Initialer och ställer ut dem på Gummesons konstgalleri 1982. Han är sedan flera

år folkpensionär men det känns plötsligt som om han befann sig i början av ett alldeles nytt liv.

1986 följde jag Karl-Erik och Geith till Edinburgh för att vara med om öppnandet av en stor utställning av hans verk på National Library of Scotland. Det blev en lysande manifestation och jag insåg för första gången till fullo att min gamle vän var en internationellt ryktbar svensk konstnär, på sitt område lika stor som Ingmar Bergman på sitt. Nu finns hans typsnitt digitalt tillgängliga och används av unga formgivare som gör

In manu artificum opus laudabitur.

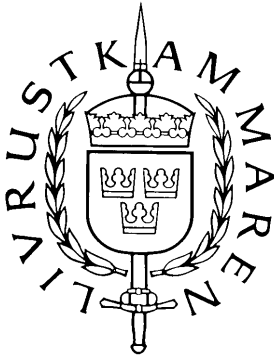
Verket prisar mästaren

som elev. Samma år började han skissa på det typsnitt som skulle bli hans klassiska, Berling antikva.

När han förra sommaren ställde ut retrospektivt på Nationalmuseum kunde han kalla utställningskatalogen "Med bokstaven under 7 decennier" och se tillbaka på ett ovanligt långt och fruktbart yrkesliv. En av hans konstnärliga hemligheter var att han hade lärt sig allt från grunden. Han var som handsättare fostrad i boktryckarkonstens numera historiska blytid. Bokstaven var från början hans herre, för att när allt var utlärt låta sig

omslag och böcker på sina personadatorer och aldrig varit i närheten av en sätthake eller en nyskapad bokstav på ett ritbord. Man kan tryggt - men utan sentimentalitet som Karl-Erik Forsberg ogillade säga att - han var den siste av sin sort, den siste bokstavstrogne gentlemannen med sin egen stil.

Typsnitt

Parad 1941, Lunda 1942, Berling antikva 1951, Carolus 1953 från Berlingska stilgjuteriet i Lund.

Skrifte

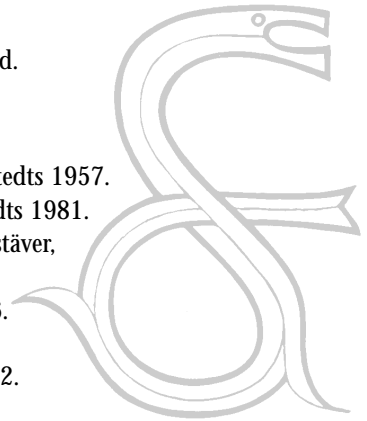
Antiqua, Vandring bland bokstavsformer, Norstedts 1957.
 Exlibris, monogram och andra märken, Norstedts 1981.
 Bokstaven i mitt liv, Norstedts 1982. Mina bokstäver, Wikens förlag, 1983.
 Skrift,Handledning i kalligrafi, Norstedts 1986.
 Bokstaven och ordet, Wikens förlag, 1990.
 Vandring bland bokstavsformer, Norstedts, 1992.
 Alpha Magica, Calligrafia förlag, 1994.

Numera får många bokstavskonstnärer sin skolning i London, men för inte så länge sedan var det Basel som gällde - och gäller än för dem som lärt tyska. Förutom Karl-Erik Forsberg var även Kerstin Anckers, Leif Thollander och Örjan Nordling elever vid Gewerbeschule.

Karl-Erik Forsbergs kalligrafiska kvarlätenkap finns på Carolina Rediviva i Uppsala.

Karl-Erik Forsberg föddes 1914 på Munsö i Mälaren. Genomgick Skolan för bokhantverk 1929-1932. Studier hos professor Hugo Steiner-Prag 1938-1941. Studier vid Allgemeine Gewerbeschule i Basel 1946-1947. Praktiserade som typograf och faktor.

Anställd som formgivare hos Almqvist & Wiksell 1942-1949. Konstnärlig rådgivare hos P.A. Norstedt & Söner sedan 1950, under senare år i föreningen med egen verksamhet. Undervisade i formgivning och kalligrafi i flera grafiska skolor.

De tre äldre av dessa hade den legendariske Theodor Ballmer som lärare i skrift och den framstående Emil Ruder i typografi. Även den store Jan Tschichold undervisade en tid i skolan, Armin Hoffman under en längre period. Vi återkommer med miniporätt om dessa.